

ASPECTE ALE JARGONULUI PROFESIONAL

Prof. Chiriac Petronela, Școala Gimnazială nr.14, Constanța

Pornind de la faptul că fiecare om are două limbi: “limba comună și limba meseriei lui”, se poate înțelege de ce unii lingviști au utilizat noțiunile de vocabular profesional, jargon și limbaj al meseriilor (în genere la meseriile cu tradiție).

Vocabularul profesional se referă la limbajul tehnic, alcătuit din toți termenii care aparțin unei profesii sau meserii cum ar fi inginer, medic, etc.

Noțiunea de jargon profesional a fost folosită inițial pentru a exprima o terminologie științifică (de exemplu lingvistica).

Cuvintelor cu caracter pur tehnic li s-au alăturat cele cu rol expresiv. Ele au fost numite jargoane și în funcție de profesie s-a vorbit despre jargonul medicilor, polițiștilor, sportivilor și recent despre cel al infomaticienilor.

Despre jargonul profesional s-a scris foarte puțin, poate și datorită numărului redus de cuvinte și a faptului că este un limbaj neaccesibil celorlalte categorii sociale.

S-a considerat ca însuși sportivii ar face parte din așa numitele jargoane, chiar dacă include cuvinte aflate la granița dintre limbajele tehnice și argoul propriu-zis.

În *Enciclopedia limbii române*, Rodica Zafiu descrie un material lexical specific jargonului avocaților (*a eclera*-a plăti onorariul, *a pleda pentru client*- a pleda de formă o cauză pierdută).

Cu titlul de argou sunt reprezentate câteva cuvinte și expresii militare adunate de Ion Moise. Acesta se referă la denumirile date personalului (de exemplu: *junior*, *nepot*, *puș*, *tilică*, *titel*-recrut; *tablagiu*-plutonier), armelor și unor specialități distinctive (*vărzar*- infanterist, *șurlan*-transmissionist), formulelor de salut și convențiilor (*hai libișor*-noroc, bună ziua), mâncărilor (*reptilă*- bucată de carne în mâncare, *unt de livadă*- marmeladă), activităților (*a dribla armata*- a trage chiulul) și alte lucruri diverse (*urs*- santinelă, dincolo de barieră).

Comparând aceste elemente cu cele adunate din limbajul ceferiștilor se ajunge la concluzia că există câteva cuvinte cu aceeași formă, dar cu sens diferit: *șobolan*, este în jargonul militar bucată de carne în mâncare, iar în cel al ceferiștilor “inductor de cale”, *ciomege* ca semn distinctiv al artileriștilor, în celălalt jargon apare în expresia *ciomag de șuier* ca “indicator de fluier”, *țambal* este “pat de la arest” și respectiv “masă de comandă a impegatului”, sau expresiile *a sta pe țambal*, adică a face arest și *a cânta la țambal* cu sensul de “a spăla sala mașinilor”.

Expresia “*trenul e greu*” se referă la faptul că “în tren este un organ de control”. Cuvântul greu e posibil să aibă un sens asemănător cu cel din expresia “se lasă cu greu”, din *Limbajul infractorilor* de Traian Tandin, care înseamnă “urmează o pedeapsă mare”, fapt care se poate întâmpla dacă organul de control gasește persoane fără legitimații de călătorie.

Se spune “*i-a dat o moacă*” atunci când mecanicul efectuează o frână de urgență a trenului, pentru că mișcarea efectuată de acesta prin tragerea bruscă, iar uneori chiar lovirea cu podul palmei a mânerului este similară cu o lovitură peste fața (moacă- cap, figură în DAEF) unei persoane.

Există la nivel pragmatic formule de respingere și de alungare: “*Spală putina! / Roiu’!*”- pleacă! În *Limbajul infractorilor* “*roi*” are sensul de “a fugi” sinonim celui din limbajul ceferiștilor.

“*A spăla putina* înseamnă “a fugi, a pleca precipitat, în goană, pe furie” în DAEF.

Alte expresii sunt cele de pornire sau oprire:

- pornire: *verde!*; *Saltă fărășu’!* și
- *bun așa!* care se folosește la manevrarea vagoanelor, atunci când se comandă oprirea.

Câțiva dintre termenii găsiți au origine neclară. De exemplu cuvântul *tămbărău*.

La fel de interesante sunt și cuvintele incluse de Ștefan Pașca în articolul *Din argot-ul românesc* în care scrie despre elementele de argou folosite de bărbieri.

Anumite activități sunt tratate cu ironie: *izvor* este apa de colonie, *bidineaua* este pământul, *țărăncuță* și *lovelele* sunt banii. Și aici se pot identifica unele cuvinte comune cu cele ale ceferiștilor, dar cu înțelesuri diferite.

Ștefan Pașca descria mai multe categorii de “clienți”, unii dintre ei numiți *primari*. În limbajul ceferiștilor *clienții* sunt călătorii.

Aceste cuvinte sunt luate din limba comună și li se atribuie sensuri noi, fapt care duce la pierderea sensului de bază.

În *DEX* sunt prezentate astfel: *șobolan*- mamifer rozător omnivor din familia muridelor; *ciomag*- băț mare gros, adesea cu măciulie sau întărit cu fier la unul din capete; *clienți*- persoane care cumpără (regulat) de la un magazin, consumă ceva într-un local public, iar *țambal*- instrument muzical de percuție.

Unii termeni din jargonul profesional își pierd aspectul codificat și intră în vorbirea familiară, păstrându-și sensul.

Se întâlnesc destul de des cuvinte precum : *verde*, *fosilă*, *cefere*, *nași*, *blatiști*, *a face șmotru*, *meseriaș*, *roiu*, *navetiști*, *papornițe*, *tăgârțe*, *sobă*, *poștași*, *a cânta la țambal* și expresia *trenul face cruce*.

BIBLIOGRAFIE:

1. Iorgu Iordan și Vladimir Robu, *Limba română contemporană*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p.318-322
2. Marius Sala(coord.), *Enciclopedia Limbii române*, (articolele despre *Argou* p.52-54 și *Jargon* p.301-302, de Rodica Zafiu), Editura Univers Enciclopedic, București, 2001
3. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche ș.a. , *Dicționar explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998
4. Traian Tandin, *Limbajul infractorilor*, Editura PACO, București, 1993
5. Ion Moise , *articolul Note de argou militar*, LRXXXI, 1982
6. Anca și George Volceanov, *Dicționar de argou și expresii familiare ale limbii române*, Editura LIVPRESS, București, 1998
7. Ștefan Pașca, *Articolul “ Articole mărunte ”, Din Argot-ul românesc*, DRVII, nr.1, 1934